

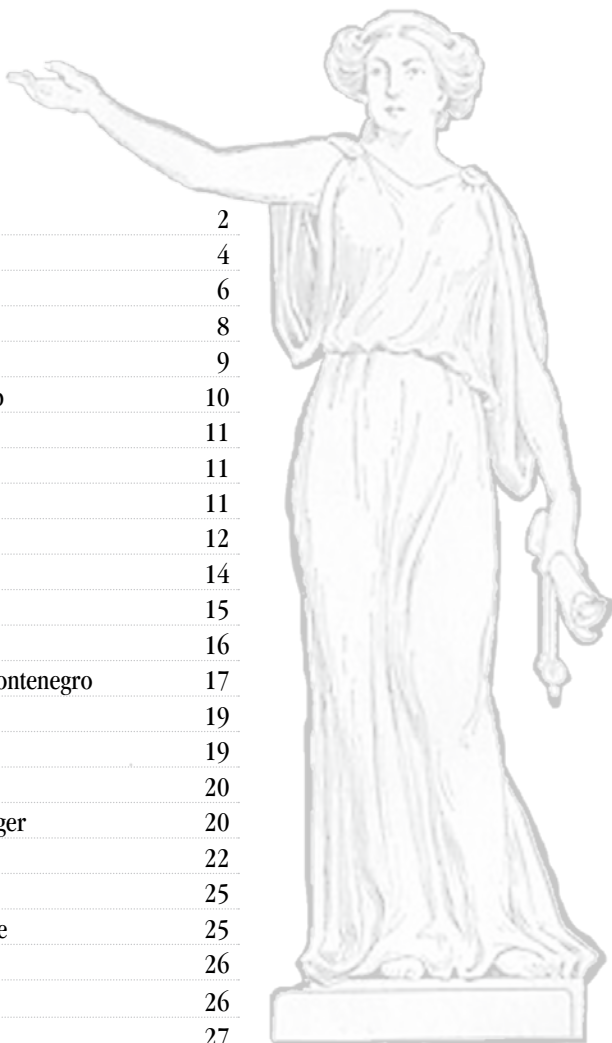
KVINNESAKSNYTT

Nr. 2 – 2007

58: årgang

INNHold

Lederen har ordet	2
Skyggerapport til FN	4
FN utfordrer Norge	6
Barnehageutbyggingen	8
Kvinnepanel etterlyses	9
Kriminalisering av sexkjøp	10
Nytt medlem	11
Kvinner i NRK	11
Vi merker oss	11
Ebba Haslund 90 år	12
Omskjæring	14
Vold mot kvinner	15
Voldens uhyggelige ansikt	16
Kvinnenes Trygge Hus i Montenegro	17
Kvinneforskning	19
Kvinnemuseet	19
Kvinner og det militære	20
Lokale kvinnesaksforeninger	20
Verdenskongress i India	22
Kontaktkonferansen 2008	25
Kvinner i kommunestyrene	25
Seminarrekke	26
Vil noen bidra	26
Likestilt foreldreskap	27

Kampen er ikke slutt

Det siste året har Kvinnesaksforeningen i samarbeid med Kilden organisert en seminarrekke om ”Milepæler i 1970-årenes kvinnekamp”. Vi spurte: hva skjedde egentlig den gangen? Hvordan går trådene bakover i tid? Hva kan vi lære i forhold til dagens situasjon?:

Det begynte med en markering av Torilds 70-års dag i fjor. Det ble mye mer. Fem ganger samlet vi oss for å se på forskjellige fasetter av det kaleidoskopet som 1970-årene var. Seminarene var tettpakket og tok opp 19 ulike tema fra musikk til medisin, politikk til porno, organisasjon til omsorg, kirke til kultur, journalistikk til jus, forskning til forsvar, samer til sport – kort sagt, det meste. Enda ble lista ikke uttømt.

Alt i alt medvirket 52 innledere med et alderspenn fra 20- til 90-årene. De stilte opp med stor entusiasme og delte rikelig av sine tanker og erfaringer. Det ble lærerike og morsomme samlinger med mye stoff for videre ettertanke.

Rammen for seminarene var den radikale kvinnebevegelsen, enten den foregikk i eller utenfor etablerte institusjoner, og de som sto på barrikadene. Vi forsøkte også å finne aktivister fra perioden forut for 1970-tallet, og noen som kunne trekke trådene fram til i dag. Vi hadde ikke egentlig bestemt oss for bare å invitere kvinner, men når fokus var på dem som stod eller står sentralt i kvinnekampen, ble lista vår over innledere nesten utelukkende kvinner.

Det var ett unntak. Berthold Grünfeld var sterkt engasjert i arbeidet for å få opphevd en abortlov som ikke bare umyndiggjorde kvinner, men virket sosialt og økonomisk diskriminerende. Gjennom sin faglige tyngde og sitt mot til å gå nye veier

kom Berti til å spille en helt sentral rolle i kampen for selvbestemt abort. Og på seminaret ga han uttrykk for en respekt og empati med kvinner som en ikke ofte hører hos menn, og han tegnet konturene av en ny manssrolle – følsom, selvransaken-de ærlig og solidarisk. Det var et gyldent øyeblikk og, så vidt jeg vet, hans siste offentlige tale.

Vi skal ikke gi noen oppsummering av innleggene. Hvert tema har sin historie om seire, tilbakeslag og nye framstøt. Vi vil bare nevne noen slående trekk fra seminarene. Det første er at vi til tross for mange forbedringer i kvinners situasjon sia 1970-tallet, fortsatt står overfor omfattende utfordringer. Men de er til dels annerledes enn før. Et annet trekk er humøret og pågangsmotet blant aktivistene, både gamle og unge. Mange av dem som brøt med etablerte normer og konvensjoner, var også påfallende uredde – eller kanskje de var naive? Videre ble vi slått av hvor kreative aktivistene var på leiting etter nye muligheter og måter å leve på. Endelig var mangfoldigheten i kvinnekampen iøynefallende. Det er utrolig hvor mange fronter som ble åpnet, og hvor forskjellige strategier som ble utviklet. I tillegg var det mange uenigheter, i blant veldig personlige og noen ganger uforsonlige, som måtte håndteres også mellom aktivister.

Kvinnekampen ble ikke oppfunnet på 1970-tallet. Trådene går til dels langt tilbake i tid. Blant de mange høydepunktene i seminarrekka var de innlederne som slåss den gangen isen var for tjukk for å lage en skikkelig råk. 1970-årene fant ikke bare opp nye saker, men videreførte mange spørsmål som var reist tidligere og ga dem ny driv. Innlederne viste at gamle problemer ble fokusert

med nye perspektiver og vinklinger, samtidig som nye problemstillinger ble tatt opp, flere kvinner engasjerte seg og kvinnebevegelsen ble langt mer synlig og slagkraftig.

Både myndighetspersoner og vanlige folk snakker som om kvinnekampen mer eller mindre er over. Vi er verdensmestere i likestilling, hevdes det fra offisielt hold. Men om vi skårer høyere enn andre land på enkelte indikatorer på internasjonale statistikker, betyr det ikke at vi er i havn når det gjelder kvinnefrigjøring, kjønnsrettferdighet og likestilling. Mye har skjedd, men mye står fortsatt igjen av gamle kampsaker. Dessuten har nye problemer oppstått i kjølvannet av økonomiske, teknologiske, politiske, sosiale og kulturelle endringer. Vi fikk selvbestemt abort, men vi eier ennå ikke kroppene våre. De utfordres på nye måter enn på 1970-tallet. Vi fikk rett til lønnet arbeid, men ikke økonomisk og statusmessig likestilling. Kvinner med innvandrerbakgrunn opplever spesielle hindringer, for eksempel i forbindelse med familiegjenforening. Vi fikk flere kvinner i politikk, men ikke kvinnemakt i styre og stell. Vi er i ferd med å få barnehager til alle barn, nå, men kampen står fortsatt om menns og kvinners roller i forhold til barn og omsorg. Og dagsorden er utvidet med former for seksualisert vold som vi hørte lite om på 1970-tallet – enten fordi de ikke fantes eller var bedre skjult. Og dette er bare noen felt.

Da vi lette etter innledere om det som har skjedd de siste årene, fant vi på alle tema fra 1970-årene kvinner som fortsatt kjempet – selv om fokus kan ha skiftet og temaet kan ha endret noe innhold og form. Kvinnebevegelsen er kanskje mer fragmentert enn før. Det finnes et stort antall

organisasjoner, aksjoner og kampanjer, men færre synbare, felles arenaer, som for eksempel kvinnehus. Det er muligens mindre høyrøstet uenighet aktivister imellom, og konfliktlinjene mellom aktivistene går nye steder. Men kampen er fortsatt mangfoldig og vidtfavnende, engasjert og målrettet. Og som før går det skiller av ulike slag kvinner i mellom – mellom kvinner med ulik alder, med ulik sosial, geografisk og kulturell bakgrunn. I organisasjonsgruppa for seminarene, som besto av Torild Skard, Beatrice Halsaa, Frida Eeg-Henriksen, Nina Kristiansen og seinere Maria Grönroos, forsøkte vi bevisst å trekke inn representanter fra ulike deler av landet, for nye generasjoner og for miljø som ikke er etnisk norske, uten alltid å lykkes.

Innleggene fra seminarrekka legges ut på Kildens nettside: <http://kilden.forskningsradet.no> Kvinnesaksforeningen vil dessuten forsøke å dra nytte av materialet i en antologi om kvinnesaksdebatt de siste tiårene med sikte på utgivelse i forbindelse med vårt 125 års jubileum i 2009.

Torild Skard, leder
Beatrice Halsaa, medlem av arbeidsutvalget

Er vi verdensmester i likestilling?

1. august 2007 ble Norge eksaminert i FN om innsatsen for likestilling. Regjeringen sendte en omfattende rapport til FNs komité for kvinnekonvensjonen. Sammen med FOKUS-sekretariatet, Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet og Kvinnefronten laget Norsk Kvinnesaksforening en skyggerapport for å utfylle Regjeringens bilde. Rapporten ble sendt til FN og brukt under eksaminasjonen av Norge. Den kan lastes ned fra www.fokuskvinner.no Torild Skard gjenga hovedpunkter i rapporten i en kronikk i Dagbladet 17. juli:

Den nåværende regjeringen, som den forrige, skryter av at Norge er verdensmester i likestilling. Nå tar kvinneorganisasjoner til motmæle.

Onsdag 1. august skal Norge eksamineres i FN om innsatsen for å bekjempe kvinnekriminering og fremme likestilling. For sjuende gang avlegger Norge rapport til FNs komité for kvinnekonvensjonen om hva som gjøres for å følge opp konvensjonen. Det avholdes en høring der Norge må svare for seg overfor medlemsstatene i komitéen. Komitéen har allerede lagt ut tretti spørsmål og tema på FNs nettsider som de ønsker at Regjeringen skal kommentere. I tillegg legger nå flere kvinneorganisasjoner fram en skyggerapport for å vise at alt ikke bare er idyll i "likestillingslandet".

Regjeringene henviser til FN når de hevder at Norge er verdensmester i likestilling. Årlig rangerer FNs utviklingsprogram (UNDP) alle landene i verden med hensyn til menneskelig utvikling. De siste gangene har Norge vært på topp både med hensyn til menneskelig utvikling generelt, og når kjønnsforskjeller i levealder, utdanning og inntekt blir trukket inn. Men UNDP måler ikke likestilling som sådan. Beregningene sier mer om ressurser enn rettferdighet. Alle landene på topp er rike industriland.

Kvinneorganisasjonene framhever at betydelig innsats gjenstår for å oppnå reell likestilling her i landet. I de norske maktelitene er det fem menn for hver kvinne og kvinnenes samlede inntekt ligger gjennomsnittlig på omlag 60 prosent av mennenes. Kvinner har hovedansvaret for barneomsorg og andre ulønnete tjenester i hjem og familie og det er betydelige problemer knyttet til kjønnsrollene, vold og misbruk av kvinner.

Kvinneorganisasjonene er bekymret for generelle trekk i det norske likestillingsarbeidet:

- avpolitiseringen av "kjønn" i ulike sammenhenger,
- den retoriske støtten til "feminisme" samtidig som begrepet tømmes for sitt egentlige innhold,
- uklarheten omkring målet om "likestilling" og tendensen til å gjøre det ensbetydende med mekanisk likebehandling,
- tilsløringen i mange tilfelle av de reelle forskjellene mellom kvinner og menn med hensyn til status, privilegier og makt,
- integreringen av kvinnespørsmål i generell diskrimineringsagendaer slik at de spesifikke trekk ved kvinnekrimineringen forsvinner,
- tendensen til å fremme endring i kjønnsrollene ved å gi menn økte rettigheter uten

tilsvarende plikter og ansvar, mens kvinners rettigheter svekkes, og

- tendensen til å blande rasisme og kvinne-diskriminering slik at kvinner fra ikke-vestlige kommer i en særlig nedverdiggende stilling.

Til tross for betydelig innsats og resultater mener kvinneorganisasjonene at det på en rekke områder trengs bedre og mer målrettede tiltak. Når det gjelder myndighetenes oppsett, må FNs kvinnekonvensjon snarest bli integrert i Menneskerettslova, slik det ble lovt i Soria Moria erklæringen, for at likestillingshensyn skal få sterkere gjennomslagskraft. Likestillingssenteret bør gjenopprettes med en klar pådriverrolle når det gjelder å bedre kvinnes stilling, og tiltakene for å fremme likestilling i offentlig administrasjon må styrkes.

Det er viktig å trekke menn aktivt med i likestillingsarbeidet, men kvinneorganisasjonene er skeptiske til den måten det faktisk skjer, fordi det kan medføre at kvinnes stilling blir svekket. Det etterlyses en strategi for hvordan menn skal involveres, og denne må ses i sammenheng med både kvinners og menns roller og situasjon. Ikke så tidlig på 1990-tallet har Regjeringen utarbeidet en bred melding med analyse av politikk og strategier for å styrke kvinnes stilling og fremme likestilling. Det er på høy tid at en ny helhetlig melding legges fram til debatt. Det trengs også en styrking av kvinne- og kjønnsforskningen, spesielt forskning vedrørende kvinners og menns valg av utdanning og yrke, endring av kjønnsrollene, blant annet i familien, og virkninger av den offentlige likestillingspolitikken.

Norge ligger godt an internasjonalt når det gjelder kvinners deltaking i politikk, særlig i Regjeringen. Men representasjonen på Stortinget og i kommunestyrene har stagnert de siste tjue årene. Det er behov for å vurdere valgordningen

på nytt i dette perspektivet og innføre obligatorisk (ikke bare frivillig) kvinnekvotering. Organisasjoner som arbeider for å bedre kvinnes stilling, trenger økt status og ressurser.

I arbeidslivet står vi overfor betydelige utfordringer. Mens kvinners yrkesaktivitet nå nærmer seg menns, arbeider en stor del av kvinnene deltid. Det er vesentlig at de som ønsker det, får anledning til å jobbe heltid, og at lønnsgapet lukkes mellom menns og kvinners lønninger, mellom manns- og kvinne-dominert yrker. Her må de nasjonale myndighetene inn. Det kan ikke overlates til markedet. Spesielt målrettede tiltak er nødvendig for å styrke kvinnes stilling i academia. Utbyggingen av barnehager er et svært positivt trekk, men det må ikke gå på bekostning av kvaliteten av tilbudene, enten de er i privat eller offentlig regi. Kontantstøtten bør avvikles.

Det trengs sterkere lut for å bekjempe pornografi og den økende seksualiseringen av det offentlige rom. Samfunnet må her ta større ansvar og skolen må hjelpe de unge til å håndtere situasjonen. Kvinners rett til frihet fra vold må få høy prioritet. Det er blant annet påkrevd med en helhetlig strategi mot kjønnsbasert vold i alle sine former (fysisk og psykologisk misbruk, tvangsekteskap, kvinnetrakassering, voldtekt og kvinne-drap) og et landsomfattende kompetanse- og aksjons-senter på området. Kjøp av seksuelle tjenester må forbys og unge menn må få opplæring i kjønnsstereotyper, vold og prostitusjon for å redusere risikoen for at de kjøper sex og utøver seksuell vold.

Regjeringens handlingsplan for likestilling i utviklingssamarbeidet er et positivt tiltak, men en tilsvarende plan fins ikke for utenrikspolitikken i sin helhet. Det har vært lagt betydelig vekt på oppfølging av Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 om kvinner og væpnet konflikt, men kvinner og kvinneorganisasjoner må trekkes med på en mer

konsekvent måte. Videre må resolusjonen nyttes til å styrke kvinners rolle som aktører for fred, ikke foreta en ukritisk økning av kvinner i det militæret.

Spesielt anmodes Regjeringen, sammen med andre nordiske regjeringer, å bidra til å styrke FN og kvinners rettigheter internasjonalt. Forslaget fra Stoltenberg-panelet om FN-reform

var positive for kvinner, men nå må de gjennomføres i praksis.

Dessverre har norske kvinneorganisasjoner ikke fått støtte til å reise til New York og være tilstede under eksaminasjonen av Norge, men skyggerapporten blir omdelt til medlemmene av konvensjonskomitéen som grunnlag for utspørringen.

Torild Skard

FN utfordrer Norge

1. august ble Norge eksaminert i FN om innsatsen for å bekjempe kvinnediskriminering og fremme likestilling. FNs komité for kvinnekonvensjonen har nå kommet med sine anbefalinger (CEDAW/C/NOR/CO/7). Her får Norge får ros, men utfordres samtidig til å øke innsatsen. På en rekke punkter får kvinneorganisasjonene støtte i sine krav til Regjeringen.

Flere kvinneorganisasjoner laget en skyggerapport til den rapporten Regjeringen sendte inn, som ble oversendt FN. Ettersom organisasjonene ikke fikk støtte slik at en representant kunne delta under eksaminasjonen i New York, var det en kvinneorganisasjon fra Malaysia (IWRAP) som framførte et sammendrag av de norske synspunktene på våre vegne.

FN støtter kvinneorganisasjonenes krav om at Kvinnekonvensjonen snarest må integreres i Menneskerettslova. FN-komitéen understreker at bekjempelsen av kvinnediskriminering må stå sentralt i arbeidet for å styrke menneskerettighetene. Dommere, anklagere og advokater må få skikkelig innsikt i konvensjonen, tilleggsprotokollen og FNs anbefalinger slik at de blir benyttet under prosessene i rettssystemet.

Det er positivt, i følge FN-komitéen, at kjønnsbudsjettering nå nyttes i statsadministrasjonen. Men komitéen er bekymret – som kvinneorganisasjonene er det – for at det nye likestillings- og diskrimineringsombudet ikke vil greie å håndtere kvinnediskrimineringen på en tilfredsstillende måte. Instansene som skal styrke kvinnes stilting og fremme likestilling, må kunne gjøre dette på en fyllstgjørende og sakkyndig måte og evne å følge opp framsteg og hindringer i det praktiske arbeidet.

Regjeringen får kritikk, fordi det på en rekke områder mangler forskning og statistikk, og statistikken som fins, er ikke alltid fordelt på kjønn, rase, etnisitet og alder. Det er spesielt behov for en omfattende kartlegging av voldsbruken i samfunnet ikke bare ut fra kjønn, alder og etnisitet, men også type vold og forholdet mellom utøver og offer. I arbeidslivet trengs data om kjønnsfordelingen i deltids og fulltids arbeid innen ulike sektorer og på ulike kompetansenivå. Det blir tilrådd at Regjeringen sørger for jevnlig studier av likestillingspolitikken: lover, program og planer, for å undersøke om resultatene svarer til forventningene.

Kvinnenes ugunstige stilling på arbeidsmarkedet foruroliger både FN og kvinneorganisasjonene. FN-komiteén ber Regjeringen gi prioritet til "proaktive og konkrete tiltak" for å avskaffe yrkessegregeringen etter kjønn, så vel vertikalt som horisontalt, og lukke lønnsgapet mellom kvinner og menn. Fortsatt innsats er påkrevd for at folk skal kunne forene yrke og familie, og oppgavene i hjem og familie skal bli jevnt fordelt.

Det er bekymringsfullt, mener FN, at vane-messige forestillinger om kvinner og menn fortsatt gjør seg gjeldende i Norge. Her må innsatsen styrkes. Lærere og rådgivere i skolen må få vite hvordan inngrodde tradisjonelle holdninger kan bekjempes, og det må settes i verk kampanjer for å påvirke både kvinner og menn, ikke minst ungdom. Media må spesielt oppfordres til å formidle et positivt bilde av kvinner og likestilling i det private så vel som i det offentlige rom.

Når det gjelder politikk, får Norge anerkjennelse for antall kvinner i Regjeringen og folkevalgte organer. Men det trengs fortsatt innsats for at kvinner skal delta fullt ut og på like fot med menn på alle områder av politikken og det offentlige liv. FN anbefaler at Norge tar i bruk midlertidige særtiltak for å øke antall kvinner der de er svakt representert. Det pekes spesielt på ordførere, universitetsprofessorer og dommere. Mangfoldet i befolkningen må reflekteres i rekrutteringen til verv og stillinger og det etterlyses oversikt over innvander- og minoritetskvinnenes representasjon i politikken, det offentlige liv og akademien.

Som kvinneorganisasjonene er også FN bekymret over volden mot kvinner, ikke minst i familien. Det er positivt at politiet opprustes, men en må ta for seg og analysere alle former for

vold, særlig de som ender i drap av kvinner, for å finne fram til effektive tiltak både for å forebygge og beskytte. FN-komiteén ber Regjeringen revurdere sitt standpunkt om ikke å ha en egen lov om vold i hjem og familie.

Norge får ros for tiltak mot diskriminering av innvandrerkvinner, men vi blir bedt om å ratifisere den Internasjonale konvensjonen om

beskyttelse av rettighetene til alle gjestearbeidere og medlemmer av deres familier, noe vi hittil ikke har gjort. Kampen mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse står høyt på dagsorden, men FN-komiteén mener innsatsen må fortsette og effekten av de ulike tiltakene vurderes.

Når det gjelder trafficking, legger FN vekt på den vedtatte handlingsplanen, men savner informasjon om forhold og tiltak. Betydningen av å bekjempe prostitusjon og støtte kvinner som vil ut av den, blir understreket, og det blir anbefalt å foreta en detaljert analyse av virkningene av en kriminalisering av sexkjøp.

I utenrikspolitikken får Regjeringens handlingsplan for å følge opp Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 (om kvinner, fred og sikkerhet) positiv omtale og likeens vekten på likestilling i utviklings-samarbeidet.

I tida framover blir Regjeringen oppfordret ikke bare til å iverksette alle bestemmelsene i Kvinnekonvensjonen, men også å gjøre Konvensjonen, de sentrale FN-dokumentene og FN-komiteéns anbefalinger allment kjent i Norge. Om tre år, i 2010, skal Norge igjen eksamineres om sin innsats.

(Artikkelen sto trykt i Klassekampen 24. august 2007)

Milepæl for kvinnesaka

Arbeidsutvalget i Norsk Kvinnesaksforening vedtok følgende uttalelse 5. november 2007 som ble sendt kunnskapsministeren:

Aldri før har det vært bygget så mange barnehager. I 2006 fikk 11 500 nye barn plass. Det er den største kapasitetsøkningen noensinne. Ved årets utgang gikk vel 242 000 barn eller 83 prosent av ett-fem-åringene i barnehage. Det er en milepæl i kampen for likestilling, fastslår Norsk Kvinnesaksforening.

Utbygging av barnehagene har vært et sentralt krav for kvinnebevegelsen i årtier. Midt på 1970-tallet gikk bare 26 500 eller 6 prosent av barna i barnehage. Antallet økte med årene, men svært sakte. Med den nåværende regjeringen har et flertall av landets kommuner nådd full barnehagedekning. Det er et oppsiktsvekkende framsteg som betyr at flere kvinner kan gå ut i yrkesarbeid og flere barn får gode oppvekstvilkår. Satsingen må fortsette slik at vi snarest får full barnehagedekning overallt.

Tre aspekter ved utbyggingen krever spesiell oppmerksomhet, påpeker Kvinnesaksforeningen.

Det gjelder privatiseringen av sektoren, mangelen på kvalifiserte førskolelærere og kontantstøtten til de yngste barna.

Andelen private barnehager har økt vesentlig de siste årene. Det er svært uheldig at omsorg for barn er blitt en form for privat business med fortjeneste. Samtidig vies kvaliteten av tjenestene liten oppmerksomhet og det er lite forskning som sammenlikner private og offentlige tilbud.

Storparten av personalet i barnehagene er kvinner. Bare vel 30 prosent har godkjent førskolelærerutdanning. Dette er den laveste andelen i Skandinavia. Undersøkelser har vist at utdannet personale er en vesentlig forutsetning for en god barnehage. Men det kan virke som bestrebelsene på å øke antall menn har gått på bekostning av å øke antall førskolelærere i barnehagen. Arbeidet for bedre kjønnsbalanse må ikke gå utover den kvaliteten som et velutdannet personale er en garanti for.

Ut fra et likestillingsperspektiv er kontantstøtten bekymringsfull. Den motiverer ikke kvinner til å gå ut i yrkesarbeid og svekker den sosiale integreringen av barn med spesielt behov for norsk språkutvikling. Ordningen bør derfor avvikles. Det må andre tiltak til for å motvirke kvinners lave inntektsnivå og sikre god barneomsorg der barnehage mangler.

Norsk Kvinnesaksforening kritiserer regjeringen for snevert mannsfokus

Arbeidsutvalget i Norsk Kvinnesaksforening vedtok følgende uttalelse 28. august 2007 som ble sendt til likestillingsministeren:

Med stor publisitet har statsråd Bekkemellem satt ned et mannspanel for å forberede verdens første stortingsmelding om menn, mansroller og likestilling.

Det er vesentlig å engasjere menn i arbeidet for likestilling. Skal det bli større rettferdighet for kvinner, må menn være villig til å støtte en slik utvikling. De må erkjenne at likestilling er viktig, nytte maktposisjonene de innehar i samfunnet til å endre forholdene og være villig til å endre menns roller og stilling.

Men det er ikke likegyldig hvordan menn involveres i likestillingsarbeidet. Kvinners og menns roller er vevd intimt sammen. En kan ikke se det ene kjønn isolert fra det andre. Endring i kvinners roller påvirker menn, som endring i menns roller påvirker kvinner. Og tiltak for å endre menns roller må ikke ha som konsekvens at kvinners stilling svekkes, tvert om. Selv om enkelte menn kan oppleve diskriminering i spesifikke tilfelle, er situasjonen som helhet slik at det gjennomgående er kvinner som er diskriminert – som har lavere status, mindre makt og mindre tilgang til ressurser.

Hvilken strategi har egentlig regjeringen for involvering av menn i likestillingsarbeidet? Dette

er ikke klart. En mannsmelding kan være nyttig – men til hva? Vil den bidra til å styrke kvinnenes stilling og fremme likestilling? I tilfelle, hvordan? Viktige sider av problemkomplekset synes å mangle. Perspektivet bør utvides slik at en ikke bare ser på menns, men også kvinners situasjon og roller. En bør tegne et mest mulig helhetlig bilde og få med seg samspillet mellom kjønnene, ikke bare studere utviklingen hos det ene kjønn isolert.

Det er femten år siden Regjeringen sist la fram en likestillingsmelding og vi har i denne perioden ikke fått noen vurdering av likestillingspolitikken og dens virkninger, av framsteg og hindringer. Hvilke strategier og tiltak har vært satt i verk? Og hva har de ført til? Har resultatene vært i samsvar med forventningene? Her mangler analyser og data.

Norsk Kvinnesaksforening henstiller derfor til Regjeringen å sette i gang omfattende studier av likestillingspolitikken som ledd i arbeidet med en bred likestillingsmelding. I tillegg til mannspanelet foreslår foreningen at det nedsettes et kvinnepanel, og at det organiseres brede dialoger mellom de to panelene som grunnlag for det videre arbeidet.

Kriminalisering av sexkjøp

Høringsuttalelse fra Norsk Kvinnesaksforening til Justisdepartementet

Norsk Kvinnesaksforening støtter justisdepartementets forslag til kriminalisering av kjøp av seksuelle tjenester, som ble lagt fram i juli 2007. Samfunnets holdning til sexkjøp handler om synet på kvinner generelt. Temaet angår derfor oss alle.

Kvinnesaksforeningen støtter at det skal være et generelt forbud mot sexkjøp. Likhets hensyn taler mot å begrense forbudet til visse grupper, og loven vil svekkes ved at grenseoppganger blir et stort tema. Et generelt forbud markerer at kjøp av sex er uønsket, uansett hva som er årsakene til at den enkelte selger sex. Skadevirkningene av sex-handelen er heller ikke begrenset til bestemte grupper.

Kvinnesaksforeningen er videre enig i at straffebestemmelsen ikke skal ramme den som selger sex.

Barn under 18 år står i en særlig sårbar stilling på grunn av deres begrensede livserfaring. Kvinnesaksforeningen støtter derfor at vi skal ha et eget straffebud som rammer den som kjøper sex av mindreårig (§ 203), i tillegg til det nye straffebudet (§ 202 a) som retter seg mot kjøp av sex generelt.

Justisdepartementet foreslår ikke et generelt forbud mot sexkjøp begått av voksne nordmenn i utlandet. På bakgrunn av at mange, ikke bare barn, men også voksne kvinner i andre land lever under svært fornedrende forhold, der prostitusjon inngår, ville Kvinnesaksforeningen støttet et generelt forbud også i utlandet. Sexturisme og sexkjøp begått av nordmenn på arbeid i utlandet er en alvorlig krenkelse både av den enkelte kvinne i prostitusjon og av vertslandet. Et forbud ville vært viktig i be-

kjempelsen av prostitusjon og gitt et signal til andre land om norske myndigheters syn på kjøp av sex generelt. Kriminalisering av kjøp av sex diskuteres i mange miljøer over hele verden og et slikt norsk standpunkt ville blitt lagt merke til.

Kvinnesaksforeningen er enig i justisdepartementets syn at bestemmelsen om kjøp av sex skal kunne anvendes samtidig med andre lovbestemmelser slik at sexkjøp kan komme i tillegg til f.eks. mishandling og voldsbruk, ikke som i Sverige der sexkjøps-bestemmelsen er subsidiær i forhold til andre seksuallovbrudd.

Kvinnesaksforeningen mener at vi ikke bør ta oss god tid før loven settes i kraft. Det er ikke nødvendig å vente på en ny kartlegging når det allerede fins en mengde tilgjengelige rapporter og undersøkelser.

Når den tid kommer, er det imidlertid ønskelig med forskning om virkningen av loven. Forskningen bør blant annet omfatte effektiviteten av tiltak overfor kvinner i prostitusjon.

Kvinnesaksforeningen er opptatt av gode tiltak for å hjelpe kvinner ut av prostitusjon. Det er derfor viktig at alle tiltaka i regjeringens handlingsplan mot menneskehandel (2006-2009) blir fulgt opp.

Når det gjelder politiets arbeid, støttes forslaget om å utvide politiets anledning til å utøve kontroll av kommunikasjonsanlegg (avlytting) i etterforskning av saker etter straffeloven 1902 § 201 a, som gjelder personer som avtaler å møte et barn under 16 år med sikte på seksuell omgang.

Kvinnesaksforeningen ber endelig departementet være oppmerksom på ordlyden i loven. Uttrykket "seksuelle tjenester" bør ikke benyttes, fordi ordet tjenester gir altfor positive assosiasjoner i forhold til hva det her er tale om.

Nytt medlem

Kvinnesaksforeningen får stadig nye medlemmer. En av de siste er prorektor Gerd Bjørhovde ved Universitetet i Tromsø. Hun sier:

På 1970-tallet var jeg kvinnefronter med nyfeministiske tendenser. Så ble det kvinnepolitikk i parti og fagforening samt Brød og roser. Som kvinneforsker har jeg vært med på å få i gang Nettverk for kvinner i forskning og Senter for kvinner i forskning

(nå Senter for kvinne- og kjønnsforskning) på Universitetet i Tromsø. Nå velger jeg Kvinnesaksforeningen som kombinerer det meste – en lang historie med politisk engasjement, faglig relevans og internasjonal orientering.

Gerd Bjørhovde
gerd.bjorhovde@adm.uit.no

Tromsø 6. november

Kvinner i NRK

I mai skrev Kvinnesaksforeningen sammen med IAWRT Norge (foreningen av kvinner i radio og TV) til den nye kringkastingssjefen og ba han iverksette en ny undersøkelse av kjønnsfordelingen i NRKs programmer.

5. november fikk foreningene svar. Her skriver kringkastingssjefen: "Jeg har ingen innvendinger mot den situasjonsbeskrivelsen som ligger til grunn for henvendelsen: også jeg tror at kjønnsfordelingen fortsatt er skeiv. Når jeg likevel

er negativ til en undersøkelse nå, er det kun av praktiske omsyn. NRK har en voldsom aktivitet for tida, med en rekke prosesser i gang, og jeg er redd nye analyser og oppgaver blir mer enn vi klarer. Det gjelder også NRK Forskningen. Jeg ønsker meg en fornyet forespørsel fra dere neste høst. Da skal vi vurdere saken på ny.

Vennlig hilsen Hans-Tore Bjerkaas."

Synes noen at det lyder kjent?

Vi merker oss med glede

- at Kvinnesaksforeningens nestleder Siri Hangeland er valgt inn i styret for International Alliance of Women og
- at foreningens leder Torild Skard er gjenvalgt i styret for FOKUS.

En norsk dronningmor

På festen Norsk Kvinnesaksforening holdt for Ebba Haslund i anledning av 90 års dagen sa Torild Skard følgende tale på vegne av foreningen

Kjære Ebba,

Det er ære å få feire deg i dag og det er en glede. Vi er stolte av deg i Norsk Kvinnesaksforening. Vi strør ikke om oss med æresmedlemskap i foreningen. Faktisk har vi bare ett æresmedlem i levende live – og det er deg. Du ble utnevnt i 1995 under markeringen av 100 års dagen for Camilla Colletts død. Med det plasserte vi deg inn i en aktverdigg og radikal kvinnesakstradisjon.

Hele ditt voksne liv har du vært opptatt av jenters og kvinners situasjon. Om du har vært feminist hele ditt liv, er jeg ikke sikker på, men du har vært det lenge.

Så vidt jeg har forstått, var det ikke situasjonen hjemme som først og fremst fikk opprørsk, feministiske tanker til å boble opp hos den pliktredne trebarnsmoren fra Bærum, – enda du hadde det tøft nok som alenemor med to barn under krigen, mens mannen din var i tysk fangenskap. Moderskap og ekteskap har vært grunnleggende i hele din virksomhet. Men så fikk du også et lykkelig ekteskap med din Sverre i 65 år – en ektemann som aldri skjelnnet mellom mannfolkarbeid og kvinnfolkarbeid og oppmuntret deg i ditt yrkesarbeid på alle vis, i følge deg selv. Men hans holdning var altså svært ualminneligg.

I møtet med samfunnet oppdaget du kvinnesakskrimineringen og reagerte spontant og utvetydig mot kvinners og menns forskjellige status og betydning. Jeg oppfatter bøkene dine som klart samfunnskritiske. Du leverer en bred kulturkritikk med feministisk holdning. Ditt feministiske syn

gir du ikke minst til kjenne gjennom sylskarpe ironiske betraktninger – med utroligg vidd spidder du kjønnsidioti og undertrykkende vanegjengeri. Kanskje disse verbale nålestikkene gjennom en årrekke er noe av din største innsats for kvinnesaka. Du har skapt større forståelse i brede kretser for hva kvinnesaka dreier seg om. Du er så vel-signet konkret. Her forsvinner ikke feminismen i luftige teorier. Du viser oss hverdagen vår, tilsynelatende full av små og trivielle begivenheter – og avslører bedragene, makten og undertrykkelsen. Vi kjenner oss igjen. Vi ler – og blir klokere.

Gjennom hele ditt forfatterskap har du hatt et kvinneblikk på tilværelsen. I et halvt århundre har du gitt oss litterære analyser av jenters og kvinners situasjon. Husmoren har vært en sentral skikkelse, som du har omtalt både med kritikk og solidaritet. Du skrev også den første romanen om lesbisk kjærlighet. Samtidig arbeidet du for anerkjennelse av yrkeskvinnen. Du fikk selv erfaring usynliggjøringen og nedvurderingen av kvinnelige forfattere, som du opponerte mot med kraft og indignasjon.

Du er en befriende kvinnesakskvinne, Ebba – en elskelig militant feminist, en opprører i klovnedrakt, en verdikonservativ rødstrømpe, en eventyrblanding som ikke går opp i røyk.

Synet ditt på kvinnesak har endret seg gjennom årene – men du er ikke redd verken for å ta kontroversielle standpunkter eller for å endre oppfatning. I løpet av ditt liv har du beveget deg fra en likeverds- til en likestillingsfeminisme. I 1950-årene reiste du land og strand rundt og

tenker for eksempel på jobben som redaktør av Aftenpostens familieside; verv der kvinnesak opprinnelig ikke sto på dagsorden, men snart kom dit på grunn av deg, jeg tenker for eksempel på jobben som leder av Forfatterforeningen, og verv der kvinnesak var det sentrale, jeg tenker for eksempel på Kvinnepolitisk Aksjon i 1977.

forherliget Sigrid Undsets konservative kvinnesyn. Du var besatt av husmoderlighet, som du selv beskriver det. Da var ikke du og Kvinnesaksforeningen på linje ideologisk sett. Men så kom kvinnesaksbølgen i 1970-årene, og du ble radikal feminist. Da gikk du til angrep på hykleriet omkring husmorgjerningen som enestående verdifull, når det i praksis ble så lite respektert. Gjennom dette går en rød tråd: du ville hele tida mannssamfunnets kvinneforakt til livs. Om perspektivene har dreid, har du ikke mistet din evne til å forarges og opponere mot kvinnediskriminering og urettferdighet. Og du har vist hvordan tenkemåter, vaner og ordninger må endres.

Det er ikke bare gjennom din skribentvirksomhet at du har kjempet for kvinnesaka. Du har i alle år hatt et bredt spektrum av verv i organisasjoner, komiteer, styre og råd. Det er ufattelig hvordan du har maktet å gape over så mye i tillegg til skrivingen – verv der du umiddelbart fikk problemer på grunn av ditt kvinnesyn, jeg

har du plassert deg i front i samfunnsdebatten, stått på, selv om det kunne være ubehagelig, utrettelig, arrig og klar – enten det dreier seg om kvinnesak, krig eller svikt i rettsvesenet. Jeg synes du er fantastisk. Du har blitt en av de fremste forkjemperne for gamle kvinners rett til å bli hørt. Hadde du bodd et sted langs Guineakysten i Vest-Afrika, der kvinner har en spesielt høy status, hadde du vært dronningmor – og som en symbolsk anerkjennelse får du et smykke av Kvinnesaksforeningen i dag som kommer fra Guineakysten og er en dronningmor verdig.

På vegne av unge og eldre kvinner land og strand rundt vil Kvinnesaksforeningen takke deg, Ebba, for en utrolig innsats som har betydd svært mye for svært mange. Vi gleder oss over den siste boka di og neste innlegg i Klassekampen og kan bare si: stå på!

Oslo 11. september 2007

Bare en kriminalsak?

Av Torild Skard

Myndighetene ropte på politi og barnevern da sjokkbilder fra omskjæring av småjenter i Somalia rullet over TV-skjermen forleden.

Men er dette bare en kriminalsak? Hva med de somaliske miljøene? Burde ikke de inn i bildet?

Somalia er et av de landene der omskjæring er mest roffestet. Skikken omfatter de fleste, om ikke alle, og det er tradisjonelt et høyt respektert rituale som mange oppfatter (riktignok feilaktig) som en religiøs forpliktelse og et spørsmål om familiens ære. Somaliske kvinner begynte å oppnere mot skikken på slutten av 1970-tallet og fikk støtte av myndighetene. Men etter at sentralregjeringen brøt sammen i 1991, har situasjonen i landet vært kaotisk, uten sentral autoritet, et nasjonalt rettsvesen, fungerende institusjoner og infrastruktur. En rekke frivillige organisasjoner og grupper forsøker å bedre forholdene. De bekjemper også omskjæring, men det er vanskelig.

Somalia er spesiell, men arbeidet for å utrydde omskjæring har gått tregt også andre steder. Etter

flere tiårs internasjonal innsats praktiseres skikken fortsatt i 28 afrikanske land og noen steder i Asia og Midt-Østen. Det fins lite pålitelig statistikk. Men det er tegn på at omfanget er i ferd med å reduseres, selv om det går langsomt.

Erfaringen tilsier at lovforbud er vesentlig. Det gir et klart grunnlag for handling. I tillegg til vestlige har svært mange afrikanske land også forbudt omskjæring. Dessverre har Somalia ingen slik lov.

Uansett er lovforbud ikke tilstrekkelig for å hindre omskjæring. Det må følges opp på ulike vis. Stoltenberg og andre legger vekt på at foreldre som får døtrene omskåret, blir straffet. Dette kan vise at norske myndigheter tar saka på alvor. Lovbruddets karakter gjør imidlertid at det ikke er enkelt verken å etterforske eller straffeefølge på en skikkelig måte. Mange land reiser ikke tiltale, og antall dømte er høyst varierende der de gjør det.

Det er nødvendig med bevisstgjørings- og skoleringstiltak for å påvirke holdningene og skape oppslutning om et forbud.

Kritiske røster har hevet seg mot myndighetenes ”dialog”, og spørsmålet melder seg om denne føres på en effektiv måte? Baserer den seg på kjennskap til somalisk kultur og tradisjon og utnyttes erfaringene fra steder der kampen mot omskjæring har gitt resultater? Prosjekter som Tostan i Senegal eller Maendeleo Ya Wanawake i Kenya for eksempel?

Det er svært vanskelig for et enkelt individ å slutte med en roffestet skikk som omskjæring. Som en somalisk mor sa på TV: ”Hvis datteren min ikke blir omskåret, blir hun ikke gift”. Har en kvinne ikke gjennomgått ritualet, blir hun ikke sosialt akseptert. Hvis spørsmålet derimot gjøres til en kollektiv sak, hvis hele lokalsamfunnet blir enig, da kan folk slutte – alle på en gang.

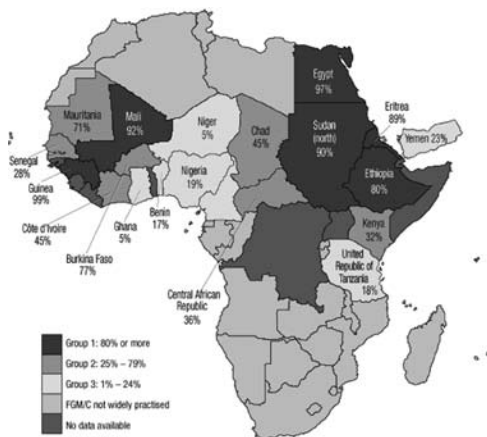

Foto: UNICEF

Foto: UNICEF

Foto: UNICEF

Dette skjer nå i Senegal. Hittil har 1993 landsbyer – 40 prosent av alle som har hatt praksisen – erklært offentlig at de slutter med omskjæring. Med bidrag blant annet fra UNICEF har Tostan og andre frivillige, inkludert imamer, arbeidet med å skolere og overtale befolkningen. Kvinnene i landsbyene får opplæring og deltar i gruppediskusjoner. Når de går inn for at lemlestelsen skal ta slutt, får støtte av imamen og mennene aksepterer det, kan hele landsbyen vedta at skikken skal opphøre.

Skal somaliske jenter unngå å bli lemlestet, må det bli en sak for miljøet som helhet her i landet og for miljø jentene har tilknytning til i Somalia. Det er foruroligende når innvandrerkvinner som vil bekjempe omskjæring, klager over at de ikke får ressurser som kreves for en effektiv innsats. Det må satses på kvinnene og lederne må ta sitt ansvar. Dette er ikke bare en kriminalsak. Det dreier seg om en dyptgripende sosial og kulturell endring.

Trykt i Klassekampen 30. juni 2007

Vold mot kvinner

I forbindelse med den internasjonale dagen mot vold mot kvinner og kampanjen i Norge er det trykket opp et "Faktahefte om vold mot kvinner".

Heftet er gratis og kan bestilles hos gj@fokuskvinner.no

Voldens uhyggelige ansikt

Av Torild Skard.

Med utsikt til at småjenter kunne sendes til Somalia for å omskjæres, blusset debatten opp. Media og myndigheter mobiliserte seg. Men volden mot afrikanske kvinner og jentebarn verken begynner eller slutter med omskjæring.

Først i 1993 da FNs generalforsamling vedtok en erklæring om å avskaffe vold mot kvinner, fikk spørsmålet topprioritet. Sia da har meldingene om ulike typer vold eksplodert – fordi enten omfanget eller registreringen har økt. Det dreier det seg om traficking og æresdrap, seksuelt slaveri og voldtekt, tvangsekteskap og prostitusjon, seksuelt misbruk og trakassering. I fjor la FN fram rapporter om vold mot kvinner, vold mot barn og vold mot jentebarn.

De vanligste formene for vold utøves i familien, av folk som står ofrene nær, som oftest menn. Skadelig tradisjoner er også utbredt. Dessuten utøves vold av lokalsamfunn og myndigheter og er spesielt omfattende under krig.

Kvinneorganisasjoner brakte volden ut av privatlivets sfære og fram i offentligheten. De har vist at det ikke dreier seg om tilfeldig dårlig oppførsel fra enkelte individer, men er dypt forankret i maktforskjellene mellom kjønnene og diskrimineringen av kvinner. Patriarkalske samfunnsstrukturer etablerer menns dominans over kvinner, kulturelle normer rettferdiggjør vold mot kvinner og barn, og økonomiske ulikheter gjør at kvinner står svakt. Volden er nøkkel til menns kontroll med kvinners atferd og seksualitet. Former og utbredelse varierer, men det er klart at vi har å gjøre med et betydelig problem i verdensmålestokk, og volden er særlig utbredt i Afrika.

Godpower Okereke har analysert situasjonen i Afrika (*African Journal of Criminology & Justice Studies*, juni 2006) og fastslår at vold mot kvinner skyldes både skadelige tradisjoner, diskriminerende sedvanerett og lover samt manglende oppfølging og håndhevelse av bestemmelser skal ivareta kvinners rettigheter. Utbredelsen av væpnet konflikt, politisk undertrykking, fattigdom og sosial ulikhet på kontinentet gjør at alle afrikanske kvinner er utsatt. Halvparten av de aktuelle landene har kriminalisert omskjæring, men

praksisen fortsetter og det er ytterst sjelden at myndighetene reagerer. Barne- og tvangsekteskap er ikke uvanlig og i mange deler av Afrika anses det å banke opp kona som ”normalt”. Hustruen har vanligvis ikke rett til å nekte seksuelt samliv, beskytte seg eller forlange at mannen gjør det. De fleste steder blir

voldtekt i ekteskap ikke ansett som kriminelt samtidig som kvinner som ønsker å gå ut av voldelige forhold, møter enorme juridiske hindringer. I arvespørsmål er mannen favorisert.

I løpet av de siste 10-15 år har afrikanske land tatt viktige skritt for å bekjempe vold mot kvinner og barn. Omtrent alle har sluttet seg til FNs kvinne- og barnekonvensjoner. I 1990 vedtok statssjefene et afrikansk charter om barns rettigheter og i 2003 en protokoll om kvinners rettigheter. Alle former for vold mot kvinner må avskaffes, heter det, inkludert uønsket eller påtvinget sex, på offentlig sted eller privat. For første gang er retten til abort inkludert i internasjonal lov. Det fastslås at kvinnen har rett til medisinsk abort når svangerskapet skyldes voldtekt eller incest eller kvinnens liv og helse er i fare. Protokollen krever også at omskjæring skal forbyes ved lov.

De ulike afrikanske land har vedtatt en rekke lover og bestemmelser, men det er svært langt igjen. Okereke påpeker at det er mange lover som må endres, og det må vedtas klare bestemmelser om iverksettelse og oppfølging av lovene samt straffereaksjoner. Videre må det organiseres omfattende opplysningskampanjer for å gi folk innsikt i skadelige tradisjoner, ikke bare omskjæring, men hustruarv, brudepris, barne- og tvangsekteskap.

Kvinneorganisasjonenes innsats er helt vesentlig og nylig møttes aktive kvinnesaks-

kvinner fra hele Afrika i Ghana for å samrå seg og vedta et charter med feministiske prinsipper. FNs støtte har vært avgjørende for å få volden fram i lyset og fastsette internasjonale normer. Men det trengs aktiv innsats videre med oppslutning fra giversamfunnet for å sette normene ut i livet, ikke bare når det gjelder omskjæring, men også på andre områder.

Trykt i Morgenbladet 3.-9. august 2007

Kvinnenes Trygge Hus i Montenegro

Montenegro er et lite mellominntektsland med bare 600 000 innbyggere. Det var del av det tidligere Jugoslavia og ble selvstendig stat først i 2006, da det ble skilt fra Serbia.

Norsk Kvinnesaksforening har støttet Kvinnenes Trygge Hus (Women's Safe House, WSH) i Montenegro hovedstad Podgorica siden 2006. Pengene kommer fra TV-aksjonen i 2005. Vi bidrar til husleie for kontor i sentrum av byen og to trygge boliger; en for ofre for familievold og en for ofre for menneskehandel og seksuelle overgrep, i tillegg til lønn for seks ansatte som driver aktivitetene. For 2007 var bidraget kr 239 000.

Kvinnenes Trygge Hus har en omfattende virksomhet:

- Heldøgns SOS-telefon med gjennomsnittlig 45 oppringninger per måned.
- Gjennomsnittlig 20 beboere i måneden i voldsofferboligen.

- I 2006 tok menneskehandelboligen i mot 11 kvinner fra Albania, Serbia og Montenegro.
- I alt 84 kvinner, etablerte par med problemer og unge par i etableringsfasen fikk psykologisk rådgivning og terapi i 2006.
- Det ble gitt medisinsk hjelp.
- Mer enn 10 personer i måneden får juridisk assistanse, halvparten også under rettsaker.
- Offentlig ansatte som kan komme i kontakt med kvinner som er ofre for familievold eller menneskehandel, får opplæring. 600 politifolk er utdannet og politiakademiet har tatt opplæringen inn i sitt program. Sammen med en kvinneorganisasjon i Albania er politi skolert som arbeider på grensen mellom Albania og Montenegro.

- I 2006 ble det gjennomført informasjonskampanjer rettet mot skolen om familievold, menneskehandel og enslige mødres rett til ikke å bli kastet ut av barndomshjemmet ved graviditet.
- Hus-teamet er også politisk aktive for å bedre kvinners stilling. De utarbeidet forslag om beskyttelse av vitner i saker som angår menneskehandel, som ble vedtatt i 2004, og kom med innspill til likestillingslov som ble vedtatt i august 2007. De har fremmet lovforslag om avkriminalisering av prostituerte, men kriminalisering av sexkjøp og forslag om at det er overgriperen, ikke ofrene som skal forlate familieboligen i mishandlingssaker. Disse to forslagene er ennå ikke vedtatt i nasjonalforsamlingen.
- I 2006 produserte de brosjyren 'Prostitusjon For & Mot' som inngår i kampanjen for å endre loven.
- En brosjyre som advarer mot menneskehandel skal legges inn i Montenegros nye pass fra 2008.

Kvinnenes Trygge Hus arbeider under helt andre betingelser enn norske organisasjoner. Montenegro er langt fra noe velferdssamfunn etter økonomisk sammenbrudd, krig og økonomisk liberalisering. Selv om den nye staten har innført beskatning av lønn og tjenester, er det forsvinnende lite som går til et sosialt sikkerhetsnett for innbyggerne. Dette betyr at Huset har vært avhengig av økonomisk støtte, særlig fra utlandet.

I høst kom tre av aktivistene fra Montenegro til Norge. De ville lære mer psykologisk behandling av menn som er i fengsel for vold i hjemmet, og utveksle erfaringer med norske miljø som driver med det samme som dem. En bevilgning fra

FOKUS på kr 44 000 gjorde reisen mulig. Aktivistene besøkte Alternativ til vold, Oslo krisesenter, Utenriksdepartement, ROSA-prosjektet, FOKUS og Oslo kvinnesaksforening. Montenegrinerne ble 'grønne av misunnelse' når de så at vi hadde organisasjoner som er spesialiserte på å hjelpe ofre for vold i nære relasjoner og ofre for seksualisert menneskehandel og gi behandling av voldsutøvere – til dels med mange ansatte og gode lokaler. Samtidig ble vi norske imponert over hvor mange aktiviteter ildsjelene i Kvinnenes Trygge Hus driver på med.

Montenegro er et langt mer patriarkalsk samfunn enn Norge. Selv om likestilling var offisiell politikk under det tidligere sosialistiske regimet, hadde landet ingen likestillingslov, kvinners rettigheter var svakt ivarettatt og vold i nære relasjoner og seksuell utnyttning av kvinner fortiet. Det er i stor grad fortjenesten til Kvinnenes Trygge Hus og en håndfull kvinneorganisasjoner at dette er i ferd med å endres. Men forholdet til myndighetene er tveetydig: De har gått med på å legge brosjyren om menneskehandel inn i passene, men det er tegn til at de vil skjule at Montenegro både er mottaker-, eksportør- og transitland for handel med mennesker. Ansatte ved det nystartede mottaket for ofre for menneskehandel får ikke uttale seg offentlig, og det reises ikke saker for retten om kvinner fra mottaket.

Støtten gjennom FOKUS skal vare ut 2008. Et viktig spørsmål er finansieringen i fremtiden. Det er inngått en avtale mellom Kvinnens Trygge Hus og montenegrinske myndigheter som på lengre sikt kan føre til at de får støtte til sitt viktige arbeid også fra egne myndigheter.

Av Elisabet Rogg, prosjektansvarlig

Kvinneforskning

Det er satt i gang et forskningsprosjekt ved Rokkansenteret, Universitetet i Bergen: ”Da det personlige ble politisk. Kvinnebevegelsen på 1970-tallet”. Prosjektet vil ta for seg:

- 1) Kvinnebevegelsens forhandlinger om seksualitet, kjærlighet og samliv på 1970-tallet
- 2) Mannsbevegelsen og diskusjonene av maskulinitet, femininitet og arbeidsdeling
- 3) Politikk og estetikk
- 4) Den innflytelsen kvinnebevegelsen har hatt på intimitetens transformasjoner de siste 30-40 år.

Prosjektet springer ut av et kulturvitenskapelig forskningsmiljø og ønsker samarbeid med andre fagmiljø og interesserte. Det er finansiert av Norges Forskningsråd og skal strekke seg over 2007-2010.

Prosjektleder Tone Hellesund kan kontaktes på telefon: 55 58 97 70 eller på e-post: tone.hellesund@rokkkan.uib.no og forsker Hilde Danielsen på telefon: 55 58 89 27 eller på e-post: hilde.danielsen@rokkkan.uib.no

Kvinnemuseet

Mangfoldig kvinnehistorie og 125 års jubileum for Kvinnesaksforeningen

Kvinnemuseet har en rekke spennende prosjekter på gang. I forbindelse med Mangfoldsåret 2008 vil museet sammen med KILDEN Informasjonssenter for kjønnsforskning arbeide for å sikre innsamling og registrering av kvinnehistorisk arkivmateriale knyttet til innvandrere- og minoritetskvinneorganisasjoner. Sammenlignet med andre land mangler Norge gode arkivtjenester knyttet til kvinnebevegelsen og det arbeidet som hittil er gjort, har fokusert på det etnisk norske. Det er på høy tid å sikre materiale fra innvandrere- og minoritetskvinner og formidle historie og forskning på feltet til et bredt publikum. Kvinnemuseet og KILDEN håper på midler til å kartlegge og samle inn materiale, lage en katalog over det som finnes, og presentere historien gjennom nettutstillinger og fysiske utstillinger. Kvinnemuseet har nasjonalt hovedansvar for kvinnehistorie på museumssektoren og samarbeider nå for første gang med KILDEN for å styrke arbeidet med bevaring av kvinnehistorien.

I 2009 vil hovedutstillingen på museet markere Norsk kvinnesaksforenings 125 års jubileum. Foreningen skal delta i planlegging av utstillingen – og vi er veldig interessert i fysiske gjenstander med tilknytning til aktiviteter i NKf (bilder, plakater, invitasjoner, paroler, bannere osv.). De som kjenner til relevant historisk materiale bes ta kontakt med Kvinnemuseet, så kan de registrere det og diskutere eventuelt lån i forbindelse med utstillingen. Kontaktperson er direktør Kari Sommerseth Jacobsen, tlf. 62888291, e-post: kari@kvinnemuseet.no

Kvinner og det militære

Norsk Kvinnesaksforening sammen med Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet gir ut et hefte med artikler og foredrag om "Kvinner, likestilling og militarisering". Bidragsytere er Ragnhild Mathiesen, Grete Moe Evensen, Torild Skard, Ingrid Eide, Annelise Ebbe, Mari Holmboe Ruge, Stein Ringen, Birgit Brock-Utne og Gunnar Garbo.

Dessuten er det uttalelser fra de to foreningene om militært forsvar og kvinnelig verneplikt. Hftet kan fås ved henvendelse til ikff@online.no eller toriskar@online.no

Pallas Athene, gudinnen for krig, strategi og visdom i gresk mytologi

Lokale kvinnesaksforeninger høsten 2007

Bergen Kvinnesaksforening

Foreningen har hatt gitt ut boka "Vi var med" om kvinnekamp i Bergen på 1970-tallet. Artikkelforfattere er Ida Blom, Anne-Hilde Nagel, Ingeborg Fløystad, Kaya Irgens, Elisabeth Aasen og Kari Hop Skiftesvik. Boka utgis av Bodoni forlag med støtte av Grieg Foundation og ble lansert i Logen med stor oppslutning. Bergens Tidende hadde oppslag og NRK Hordaland dekket begivenheten.

Når det gjelder møtevirksomhet, har foreningen spesielt drøftet 3 års regelen for oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag for innvandrerkvinner som kommer til Norge i forbindelse med ekteskap etter innledning av Gunhild Thunem.

Drammen Kvinnesaksforening

Foreningen holdt generalforsamling 14. november. Laget har vel 20 betalende medlemmer og organiserer tre faste årlige begivenheter: 8. mars-arrangement og vårtur i Åsen sammen med andre kvinneorganisasjoner samt torske-aften. Foreningens drivende kraft, Gunhild Ramm Reistad, har nå flyttet til Oslo. På generalforsamlingen ble det valgt et interimsstyre: Wenche Røine (wroine@gmail.com), Eva Stabæk (ev-stabe@online.no) og Ellen Werner som skal arbeide for å utvide medlemsstokken og få i gang ny virksomhet i tillegg til den tradisjonelle.

Fredrikstad Kvinnesaksforening

Laget har hatt 3 styremøter i løpet av høsten. Siri Kolle har gått inn i styret som vikar for sekretæren Kari Aarøen.

- 6. juni hadde laget sommeravslutning og diskuterte kvinner og akademien.
- I forbindelse med kommunevalget skrev laget to innlegg i avisene om kvinner og demokrati og hadde gateaksjon der de delte ut brosjyrer om å stemme på kvinner. Aksjonen fikk god respons.
- 11. oktober innledet Elisabeth Lønnå på medlemsmøte om Norsk Kvinnesaksforenings historie og etterpå diskuterte laget kvinner og verneplikt.
- 25. november aksjonerte laget mot vold mot kvinner og sto på stand i Torvbyen sammen med AP-kvinnenettverk, Rødt kvinnenettverk, Amnesty International og Kvinnefrigjøring i Irak. Det ble også skrevet en uttalelse i lokalavisene.
- 4 desember var det miniseminar på Høyskolen der Berit Larsson fra Gøteborgs universitet snakket om "Det personlige er det politiske" med utgangspunkt i Hanna Arendts tenkning. Det er et samarbeid mellom tre fra kvinnesaksforeningen og høyskolen.
- 5. desember var det juleavslutning på Pizza 99. Årsmøtet holdes 14. februar 2008.

Oslo Kvinnesaksforening

I tillegg til feiringen av Ebba Haslund og Milepælsseminaret 31. oktober har laget hatt følgende aktiviteter:

- 19. september var det møte med Torild Skard om skyggerapporten til FN om Norges oppfølging av kvinnekonvensjonen.
- 22.–23. september hadde laget stand på Kvinner på Tvers-konferansen, delte ut Kvinnesaksnytt og solgte kvinnesaksbøker.
- 3. oktober snakket Junko Aoki på lagsmøte om likestilling i Japan.
- 14. november leste Ebba Haslund fra sin siste bok "Seksanten"
- 6. desember var det julemøte der Anja Breien snakket om sitt arbeid med film.

Sammen med Norsk Kvinnesaksforening er laget i ferd med å pusse opp leiligheten i Majorstuveien 39, som NKF og OKF fikk i gave av Bente Onsager Lund i 1994. Lokalene er nedslitt og i første omgang vil gulvene bli utskiftet. Kjelleren og arkivene er gjennomgått og ordnet og det blir installert moderne datautstyr.

Verdenskongress i India

*Av Siri Hangeland,
nestleder i Norsk Kvinnesaksforening*

29. oktober – 3. november holdt International Alliance of Women (IAW) sin 34. verdenskongress i New Dehli. Vi var 70- 80 delegater fra hele verden. I tillegg til meg var Norden representert med kvinner fra Island, Danmark og Sverige.

IAW ble grunnlagt i Berlin i 1904 av kvinner fra en håndfull industriland, deriblant Kvinnesaksforeningen i Norge, for å slåss for like rettigheter og likt ansvar for kvinner og menn. Nå har IAW lag og enkeltmedlemmer i 82 land. I år ble 4 nye organisasjoner medlem og neste verdenskongress blir i Sør-Afrika i 2010.

India er et lavinntektsland med 1,3 milliarder mennesker. Den økonomiske veksten har vært sterk det siste tiåret, men det er store ulikheter ut fra klasse, kaste, kjønn og geografi. En tredel av befolkningen lever i ytterste fattigdom og kvinner utsettes for mange former for diskriminering. Det ble ikke mye tid til sightseeing, men jeg fikk glimt av kontrastene med rystende slum i Delhi på den ene sida og det storartete monumentet Taj Mahal på den andre. Vertskap for kongressen var AIWC, All India Women's Conference, som ble stiftet i 1927 for å gi kvinner utdanning. Nå arbeider AIWC med spørsmål som Purdah (at kvinner skjules fra offentlig iaktakelse), barneekteskap, trafficking og kvinners eiendomsrett.

President Pratibha Patil tar imot IAW

Til venstre: Siri H, politikvinnen Kiran Bedi og IAWs nye kasserer Rakesh Dbawan. Til høyre: Siri H og Tara Gandhi.

Det er en landsomfattende organisasjon med 500 lokallag og 1 million medlemmer.

Lokalene for verdenskongressen var heller kummerlige, men AIWCs politiske kontakter var det ingenting å si på. Høydepunktet var da vi møtte Indias første kvinnelige president, Pratibha Patil, i palasset hennes. Når en blir møtt med VVIP (very very important person)-skilt og Indias beste dansere, blir kontrasten til det daglige livet som feminist i Norden enorm.

Som ansvarlig for temaet vold i IAW ledet jeg en workshop om vold mot kvinner. Politikvinnen Kiran Bedi var hovedtaler. Hun har gitt kampen mot vold mot kvinner et ansikt i India og vant nylig en avstemning om å være Indias mest beundrede kvinne. Så det var ikke en ledig plass i lokalet.

Tara Gandhi Bhattacharjee sitter i styret for AIWC og besøkte konferansen. Hun fortalte at hun var 13 år gammel da bestefaren Mahatma Gandhi døde, men husker han godt og er svært opptatt av å videreføre hans fredsarbeid.

Det oppsto uenighet under diskusjonen om handlingsprogrammet for IAW i neste periode. Det

forelå et utkast med tre hovedtemaer: Kvinne-rettigheter, fred og demokrati. Jeg satt i redaksjonskomiteen, og etter kraftige diskusjoner fikk jeg flertallet med meg på å føye til et fjerde hovedtema, nemlig vold. Noen hevdet at et eget tema var unødvendig, ettersom fravær av vold er en forutsetning for rettigheter, fred og demokrati. Jeg mente imidlertid at et problem som blir nevnt eksplisitt, får mer oppmerksomhet og tyngde. Og handlingsprogrammet fikk fire hovedtema. Men kamp mot prostitusjon kom ikke med i programmet. Det er et svært brennbart tema i IAW, der det gjør seg gjeldende sprikende oppfatninger. Noen vil støtte prostituerte i form av gode helsetilbud slik at de kan fortsette sitt liv under bedre vilkår, mens andre vil kriminalisere sexkjøp. Enkelte hevder at dette handler om kvinners rett til å leve ut sin seksuelle legning (!)

IAW arbeider tett mot FN-systemet og har representanter som øver påtrykk overfor FN-organisasjonene i New York, Paris, Wien, Geneve og i Roma for å styrke innsatsen for kvinner. I tillegg deltar representanter i European Women's Lobby, Europarådet og Den arabiske liga. Disse kvinnene gjør et uhyre krevende og viktig arbeid på frivillig basis.

Over: President Pratibha Patil får plakaten

Lederen for IAW, Rosy Weiss fra Østerrike ble gjenvalgt uten motkandidater. At Lene Pind fra Odense ble ny sekretær, er svært positivt for Nordens innflytelse. Rakesh Dhawan fra India ble kasserer. Ann Falkinger fra Sverige og Margret Steinarsdottir fra Island ble i tillegg til meg selv styremedlemmer. Margret, som er jurist, ble ansvarlig for emnet "Justice".

Som regional kontaktperson for de nordiske land fortsetter Thorbjørg Inga Jonsdottir fra Island. For å styrke den nordiske innflytelsen i IAW skal vi møtes våren 2008. Vi skal prøve å få økonomisk støtte til å arrangere konferansen om prostitusjon som vi måtte skrinlegge i fjor og diskutere sakene på neste styremøte i Nederland i oktober 2008.

I tillegg til foreningene ønsker IAW flere individuelle medlemmer. På den måten kan vi støtte det viktige arbeidet som organisasjonen gjør for

Nedenfor:

Siri H, Tara Gandbi, Halldora Traustadottir og president i AIWC Manorama Bawa

verdens kvinner. Gjennom NKF kan en også bli fast mottaker av IAWs månedlige nyhetsbrev. Kontakt NKF eller sirih@vfk.no

Kontaktkonferansen 2008

Barne- og likestillingsdepartementet, Utenriksdepartementet, Likestillings- og diskrimineringsombudet, Reform og FOKUS inviterer til den årlige kontaktkonferansen 15. januar 2008 kl 8:30–15:30 på Aker Brygge i Oslo.

Kontaktkonferansen er en møteplass for aktører fra siviltt samfunn og norske myndigheter. Målet er å avdekke utfordringer og identifisere løsninger som bidrar til å sikre kvinners rettigheter og likestilling. Konferansen byr på en mulighet til å bli kjent med og påvirke arbeidet for norsk gjennomføring av FNs kvinnekonsensjon (CEDAW). Norge ble eksaminert av FNs Kvinnekomité i august 2007. Hvordan dette blir fulgt opp og hva er de viktigste utfordringer?

Den norske politiske viljen til å satse på kvinners rettigheter og likestilling er i verdensklasse. Knapt noe land i verden har så omfattende lovverk, så mange planer og strategier for likestilling. Likevel står arbeidet overfor en utfordring: tilstrekkelig finansiering. Dette er også tema for det årlige møtet i FNs kvinnekomisjon som avholdes i februar 2008, der norske myndigheter og siviltt samfunn skal delta. Dette står også på dagsorden på årets kontaktkonferanse. Mer informasjon og påmelding på www.fokuskvinner.no

PROGRAM:

Åpning

- Manuela Ramin-Osmundsen, barne- og likestillingsminister
- Håkon Arald Gulbrandsen, statssekretær for utviklingsspørsmål
- Martha Rubiano Skretteberg, leder FOKUS

Norges oppfølging av FNs kvinnekonsensjon

- Hva er FNs kvinnekonsensjonen? Hva anbefaler CEDAWkomiteen? *Anne Hellum, professor i offentlig rett, Universitetet i Oslo*
- Hva gjør Norge? *Arni Hole, ekspedisjonssjef i Barne- og likestillingsdepartementet*
- Hva er Norges store likestillingsutfordringer? Innspillsrunde fra konferansedeltakere

Finansiering for likestilling

- Nasjonal fattigdomsbekjempelse
Tone Fløtten, forsker FAFO
 - Sosial ulikhet i Norge.
Arbeids- og integreringsdepartementet
 - Internasjonal fattigdomsbekjempelse
 - Finansiering for utvikling.
Utenriksdepartementet
- Innspillerunde fra konferansedeltakere

Oppsummering

Kvinner i kommunestyrene

Statistikken for kommunevalget i 2007 foreligger ennå ikke fra Statistisk Sentralbyrå. Det tar tid å få opplysningene inn fra kommunene. Men en kartlegging før valget viste at 42 prosent av de nær 63 000 kommunestyrekandidatene var kvinner. 1000 kandidater hadde ikke-vestlig bakgrunn

(Iran, Bosnia-Hercegovina, Pakistan mv). Av disse var det 46 prosent kvinner. SV hadde høyest kvinneandel med 52 prosent, mens Frp hadde lavest med 29 prosent. Imidlertid sier antall kandidater på listene lite om valg sjansene – det kommer an på partiets oppsett og velgernes rettinger.

Seminarrekke om milepæler i 1970-årenes kvinnekamp

Seminarrekka begynte 29. november 2006 (se Kvinnesaksnytt 2/2006), fortsatte våren 2007 (se Kvinnesaksnytt 1/2007) og ble avsluttet høsten 2007. Den ble arrangert av Kvinnesaksforeningen i samarbeid med Kilden med støtte av Fritt Ord og tok sikte på å trekke lærdom av 1970-årenes kvinnekamp. Seminarene ble holdt i Oslo, men innleggene legges ut på Internet, se <http://kilden.forskningsradet.no>

31. OKTOBER 2007:

”Til kamp for likestilling i Kirken” (1976)

- Helene Freilem Klingberg: kristent kvinnesaksforum
- Anne Dalen: linjer bakover, kvinnelige prester
- Synnøve Hinnaland Stendal: linjer framover, det økumeniske tiår: Kirker i solidaritet med kvinner.

”Gi oss kroppen tilbake!” (1976)

- Brita Gulli: (gjen)erobring av kvinnekroppen på 1970-tallet.
- Johanne Sundby: synet på den moderne kvinnekroppen, medikalisering av skjønnhet og aldring

”Nei til kvinner i forsvaret” (1976)

- Ellen Elster: kvinners kamp mot forsvaret og kampen mot kvinner i forsvaret på 1970-tallet og framover
- Lene Nilsen: situasjonen i dag

”Lengre lønnede svangerskapspermisjoner for foreldre” (1973)

- Målfrid Grude Flekkøy: lange linjer i foreldres barneomsorg.
- Hanne Haavind: endring av morsidealene på 1970-tallet og dagens forestillinger om den gode far
- Margunn Bjørnholt: synet på menn og likestilling fra 1970-tallet fram til i dag.

Vil noen bidra til opprettelsen av en Gina Krog-pris?

Arbeidsutvalget i Norsk Kvinnesaksforening ville synes det var fint å lage en Gina Krog pris for å ære vår markante pioner og gi anerkjennelse til kvinner som har gjort en spesiell innsats for kvinnefrigjøring og full likestilling mellom kjønnene i Gina Krogs ånd. Prisen vil kunne løfte fram en stor kvinnelig leder, vise vår lange historie, være et symbol på mot, fantasi og utholdenhet, stimulere og glede

| kvinnesaksforkjempere i dag og bidra til å skape oppmerksomhet og kanskje debatt om hva som er viktig i kvinnesaka. Skal vi få en verdig pris, for eksempel et smykke eller en medalje inspirert av Gina Krog, koster det imidlertid penger. Vil noen bidra med en liten eller litt større skjerv? I tilfelle, kan bidrag sendes til: ”Gina Krog prisen”, Norsk Kvinnesaksforening, konto 0532.12.04882.

Likestilt foreldreskap

*Av Beatrice Halsaa,
professor, kvinne- og kjønnsforskning*

Kvinneres yrkesaktivitet har økt sterkt i løpet av de siste tiår. Normer, regler og praksiser har endret seg. I dag er nesten like mange kvinner som menn i lønnet arbeid. Men langt flere kvinner enn menn jobber deltid. Det er særlig kvinner med små barn som har deltidsarbeid. Dette har imidlertid negative økonomiske konsekvenser for kvinnene. Skal det bli mer likestilling i arbeidslivet, må det skje en utjevning av arbeidstid mellom mødre og fedre – både i hjem og arbeidsliv. Jevnere fordeling av omsorg for barn og husarbeid forutsetter større innstas fra fedrene. Det vil medføre endringer i mødrenes stilling og Kvinnesaksforeningen er opptatt av at dette ikke går på bekostning av barns behov på ulike alderstrinn, spesielt i sped- og småbarnsfasen. Mannsrollen er i den senere tiden satt i fokus, noe som er nødvendig og viktig. Men det er også viktig at endrete private og offentlige betingelser for kvinner som mødre får oppmerksomhet.

Norsk Kvinnesaksforening har på denne bakgrunn bestilt en utredning som skal belyse så vel emosjonelle som praktiske, økonomiske og rettslige konsekvenser av de endringene i foreldreskap som har skjedd. Spørsmål vi ønsker utforsket, omfatter: Er det interessekonflikter mellom mor og far, og mellom foreldre og barn? Bidrar formell likestilling av foreldre og økte rettigheter til fedre til økt kjønnsrettferdighet, eller tas det for lite hensyn til faktisk omsorgspraksis, slik at kvinners liv som mødre vanskeliggjøres gjennom det formelt likestilte foreldreskapet?

Vi fikk midler fra Barne- og likestillingsdepartementet til utredningen og har inngått et samarbeid med Humanistisk Prosjektsemester ved Universitetet i Oslo. Hvis alt går etter planen, vil en gruppe studenter, under kyndig veiledning av sosiologen Margunn Bjørnholt, arbeide med

- a) å kartlegge eksisterende forsknings- og utredningsbasert kunnskap om 'Det likestilte foreldreskap' i Norge med fokus på sped- og småbarn og deres foreldre og
- b) å undersøke behovet for mer forskning slik det oppfattes blant beslutningsfattere, ansatte i helse- og sosialtjenesten, barnehager og skoler, i rettsvesenet, blant forskere og i frivillige organisasjoner.

B Avsender:
Norsk Kvinnesaksforening
Postb. 8901 Youngstorget
0028 Oslo

Vi minner fortsatt om internett-siden vår:

www.kvinnesak.no

Her vil du finne mer om NKF-aktivitetene.

Ønskes flere eksemplarer av bladet med sikte på medlemsverving, skriv til Norsk Kvinnesaksforening eller send e-post til toriskar@online.no

Redaktør for dette nummeret av Kvinnesaksnytt: Torild Skard

Lay-out: identidé – www.identide.no. Trykk: Akriv Trykk – www.aktivtrykk.no

Jeg ønsker å bli medlem av Norsk Kvinnesaksforening

Navn:

Adresse:

Sendes: Norsk Kvinnesaksforening, Postb. 8901 Youngstorget, 0028 Oslo